AGROEKOLOGIA

dla zdrowej ziemi

GRASS, 25-26.09.2019
Warszawa

nyéléni
POLSKA

1. **Dlaczego potrzebujemy Agroekologii?**
   - Porażki Zielonej Rewolucji
   - Zmiana klimatu

2. **Czym jest Agroekologia**

3. **Agroekologiczne praktyki rolnicze**

   - Główne założenia
   - Konkretne praktyki

4. **Suwerenność żywnościowa i postulat przebudowy systemów rolno-żywnościowych**

Porażki Zielonej Rewolucji dlaczego potrzebny nam nowy paradygmat?

Zielona Rewolucja zakłada:

1) niezmienność klimatu

2) nieograniczoną ilość zasobów (paliwa kopalne, woda, ziemia)

3) brak środowiskowych kosztów działalności rolniczej

“We need to feed the world”

problem głodu na świecie nie zniknął, a po 2007 roku ponownie się powiększył

rolnictwo przemysłowe wykorzystuje 70-80% użytków rolnych
80% energii i 70%
wody zużywanych przez rolnictwo,

dostarcza 25-30% żywności w skali świata (Altieri 2015)

Monokultury jako systemy z zerową zdolnością adaptacyjną, skrajnie wrażliwe na najdrobniejsze zmiany klimatu, jednocześnie w ogromnym stopniu przyczyniające się do nich: jeśli zsumować emisje związane z produkcją i dystrybucją żywności, będą one stanowić nawet 40-50% globalnych emisji

Source: ETC, 2009

Zmiana Klimatu

Wobec zmiany klimatu, rolnictwo ma dwa zadania: 1) ograniczyć czynniki przyspieszające zmiany pochodzenia rolniczego; 2) adaptować się do zmian

1) Budowanie agroekosystemów funkcjonujących z zamkniętym obiegiem energii i materii (redukcja emisji, wiązanie węgla poprzez zwiększanie ilości materii organicznej w glebie); zapobieganie erozji gleby; przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód powierzchniowych substancjami pochodzenia rolniczego
2) Budowa systemów odpornych na nawracające susze i ekstremalne zjawiska pogodowe (gwałtowne ulewy, huraganowe wiatry, “nietypowe” pory roku; zapobieganie erozji gleby i zatrzymywanie wody w gruncie)

70% żywności spożywanej na świecie pochodzi z drobnych gospodarstw

Czym jest Agroekologia?

Agroekologia jest integralnym pojęciem, które łączy ze sobą zasady i koncepcje ekologiczne (nauki o ekosystemach) oraz społeczne dla projektowania systemów rolno-żywnościowych i zarządzania nimi. Dąży do optymalizacji interakcji między roślinami, ludźmi i środowiskiem naturalnym mając na uwadze aspekty społeczne, które muszą być uwzględniane przez zrównoważone i sprawiedliwe systemy żywnościowe.

Guiding the transition to sustainable food and agricultural systems

FAO (Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa), 2018

10 ELEMENTÓW AGROEKOLOGII WG FAO

1. Różnorodność
2. Współtworzenie i dzielenie się wiedzą
3. Synergie
4. Wydajność
5. Recykling
6. Trwałość
7. Ludzkie i społeczne wartości
8. Tradycje kulturowe i żywnościowe
9. Odpowiedzialne zarządzanie
10. Gospodarka o obiegu zamkniętym

Najważniejsze Cechy systemów Agroekologicznych

1. Wysoki poziom różnorodności biologicznej: reguluje działanie ekosystemów, dostarcza “usług ekosystemowych”, zapewnia ich trwałość i zdolność do regeneracji
2. Optymalizacja wykorzystania zasobów (woda, ziemia, energia słoneczna), która przekłada się na efektywność ekosystemów
3. Dywersyfikacja produkcji, która gwarantuje suwerenność żywnościową (lokalnie/na poziomie państw) i zabezpiecza dochody producentów
4. Trwałość i odporność na zmiany - zdolność adaptacji
5. Tradycyjna wiedza jako podstawa dla innowacji
6. Silne wartości kulturowe i formy kolektywnej/społecznej organizacji (jako podstawa relacji wytwórców i konsumentów czy określania prawa dostępu do zasobów)

Source: Altieri, Rosset; 2017

Agroekologiczne Praktyki Rolnicze - główne założenia

1. Poprawa recyklingu biomasy, optymalizacja dostępności składników odżywczych i poprawa ich cyrkulacji.
2. Zapewnianie optymalnych warunków glebowych dla wzrostu roślin, w szczególności poprzez gospodarowanie materią organiczną i wzmacnianie biologicznego życia glebowego.
3. Minimalizacja strat związanych ze zmiennością takich czynników jak nasłonecznienie, wiatr i opady dzięki tworzeniu mikroklimatów i zatrzymywaniu wody; gwarantowanie żyzności gleby poprzez poprawę jej okrycia.
4. Gatunkowe i genetyczne zróżnicowanie agroekosystemów w czasie i przestrzeni.
5. Wzmocnienie korzystnych biologicznych interakcji i synergii wśród elementów agrobioróżnorodości, które owocuje wsparciem dla kluczowych ekosystemowych procesów i usług.

Source: Reinjntjes et al. 1992

Agroekologia: praktyki rolnicze

➤ Dążenie do niezależności od nakładów zewnętrznych (paliwa, nawozy, środki ochrony roślin)

➤ Dążą do domykania cyklu obiegu materii i energii

- Łączenie produkcji roślinnej i zwierzęcej
- Agroleśnictwo

➤ Ochrona gleby:

- magazynowaniu węgla w glebie i/lub zapobieganie jego uwalnianiu się do atmosfery (gdy gleba jest odsłonięta i się rozgrzewa)
- Ochrona przed erozją

➤ Stosują płodozmian, zmianowanie, uprawy okrywowe, uprawy współrzędne, wykorzystują naturalne synergie

➤ Wykorzystują rośliny wiążące azot i dobór roślin, który wspomaga cyrkulację składników odżywczych

➤ Doceniają rolę bioróżnorodności w kontroli szkodników i zachwaszczenia;

➤ Doceniają i wykorzystują znaczenie bioróżnorodności ekosystemów, różnorodności genetycznej odmian i zróżnicowania produkcji w podnoszeniu odporności gospodarstw (dywersyfikacji dochodów, adaptacji do zmiany klimatu, zdolności do regeneracji)

Trwałość agroekosystemów względem zmiany klimatu

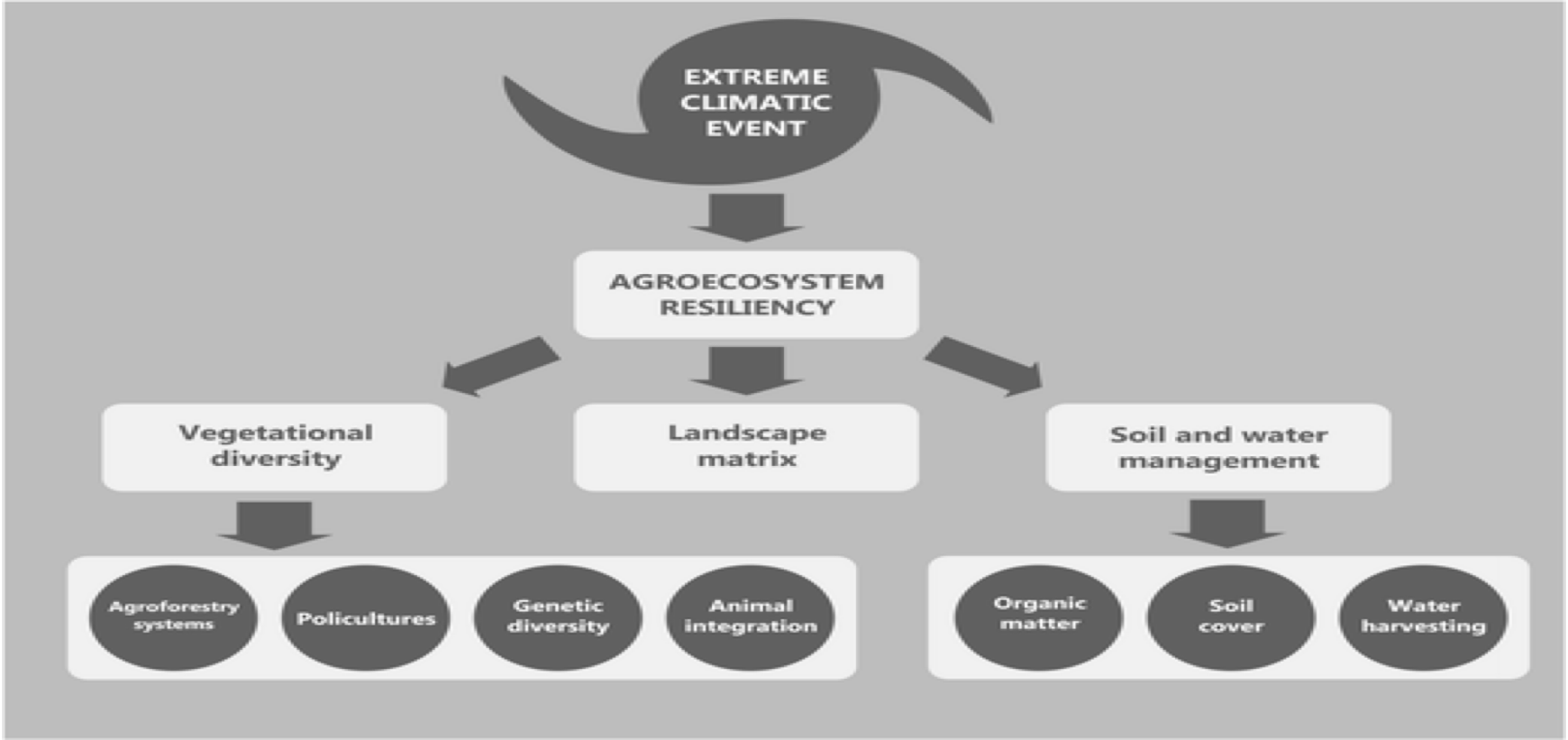

Source: Agroecology and the design of climate change-resilient farming systems

Suwerenność żywnościowa

- suwerenność żywnościowa vs. bezpieczeństwo żywnościowe

- "prawo ludzi do zdrowej i związanej z kulturą lokalną żywności, produkowanej metodami ekologicznymi i zrównoważonymi, oraz do określania swoich własnych systemów żywnościowych i rolnych" **(Deklaracja Międzynarodowego Forum na rzecz Agroekologii, Mali 2015)**

- suwerenność żywnościowa stawia tych, „którzy produkują, prowadzą dystrybucję żywności, a także konsumentów, w samym sercu systemów żywnościowych, bez przyznawania priorytetu wymogom rynku światowego i korporacjom"**(Deklaracja Międzynarodowego Forum na rzecz Agroekologii, Mali 2015)**

6 ZASAD SUWERENNOŚCI ŻYWNOŚCIOWEJ

1. Uznaje dostęp do zdrowego pożywienia za prawo, a nie towar służący do spekulacji.
2. Dba o godne warunki pracy wszystkich osób zaangażowanych w proces wytwarzania żywności: rolników, pracowników sezonowych, przetwórców.
3. Priorytetyzuje lokalne systemy żywności. Żywność powinna być wytwarzana na potrzeby lokalnej społeczności, a dopiero w drugiej kolejności przeznaczana na eksport.
4. Opowiada się za prawem lokalnych społeczności do decydowania o zasobach naturalnych, sprzeciwiając się ich prywatyzacji.
5. Wspiera proces przekazywania wiedzy i umiejętności między pokoleniami rolników.
6. Wspiera takie sposoby produkcji i dystrybucji żywności, które dbają o środowisko naturalne.

www.nyeleni.pl

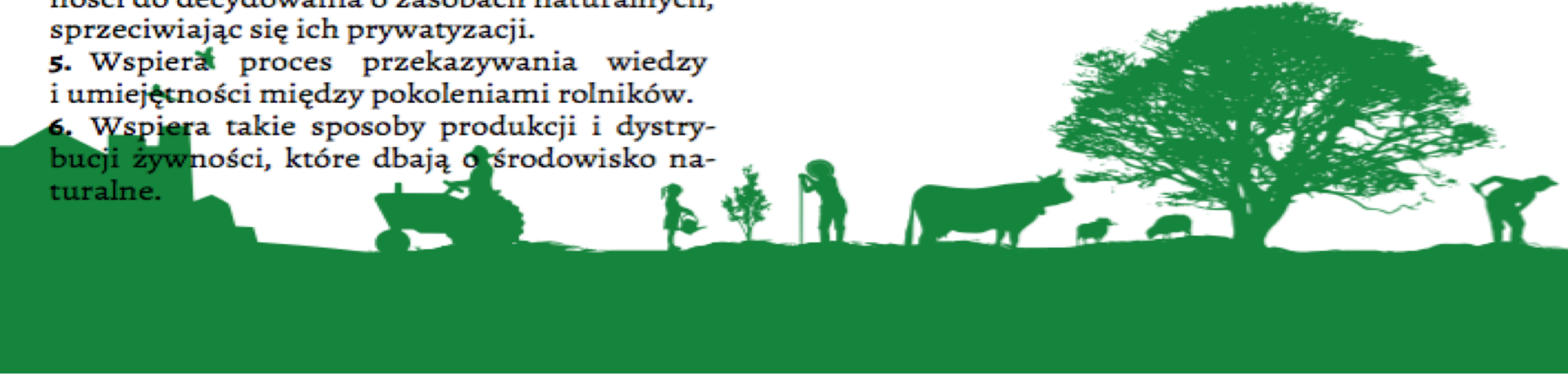

Postulat przebudowy systemów rolno-żywnościowych

„Agroekologia jest odpowiedzią na pytanie, w jaki sposób zmienić i naprawić nasz system żywnościowy i życie obszarów wiejskich, które zostały zniszczone przez rolnictwo przemysłowe oraz tak zwane Zielone i Niebieskie Rewolucje. Uważamy Agroekologię za kluczową formę oporu wobec systemu gospodarczego, który przedkłada zyski ponad ludzi. Przemysłowy system żywnościowy jest główną przyczyną licznych kryzysów: klimatycznego, żywnościowego, ekologicznego, zdrowia publicznego i innych. Umowy o wolnym handlu i korporacyjne porozumienia inwestycyjne, umowy w sprawie rozstrzygania sporów pomiędzy inwestorami a państwami oraz fałszywe rozwiązania, takie jak rynki emisji związków węgla, a także postępująca „finansjalizacja" ziemi i żywności - wszystkie z nich powodują dalsze pogłębianie się tych problemów. Agroekologia w ramach Suwerenności Żywnościowej oferuje nam wspólną ścieżkę do przezwyciężenia wymienionych wyżej kryzysów".

Deklaracja
Międzynarodowego Forum na rzecz Agroekologii, Mali 2015
Nyeleni/La Via Campesina

Dziękujemy!

www.nyeleni.pl

nyéléni

POLSKA